

DE TAAL DER STILTE

Min de stilte in uw wezen,
zoek de stilte die bezielt.
Zij die alle stilte vreezen,
hebben nooit hun hart gelezen,
hebben nooit geknield.

Adama van Scheltema

Een polder in den winter.

Besneeuwd land — bevroren sloot — boomen, die kou lijden.

De temperatuur een paar graden boven 't vriespunt, dat gaat, maar als je zoo stil staan moet en niet heen en weer kunt, dan heb je 't koud. Wat onder het wollen sneeuwdek ligt, kan 't wel uithouden: het wintergraan in den akker en het bleeke gras op het weiland. Maar die boomen, die hun arme takken dragen in de vrieslucht, die staan er te verkleumen. De sneeuw, die tegen de stammen plekt, verzacht dit lijden niet. Of denk je soms, dat die boomen geen kou voelen? Maar 't zijn levende wezens en het leven is gevoelig voor pijn.

Een boom, dat is geen hout met blaren en bloesems er aan, 's zomers, en met niets er aan, 's winters — een boom dat is een levende plant, waar levenssappen door stroomen, die ontwikkeling kent, groei, bloei, die het leven openbaart in grooter worden en sterker worden, om na jaren af te takelen, weg te dorren, dood te gaan. Guido Gezelle wist het wel. Hij dichtte van zijn boomenvolk en hij had meelij met „de schoone boomen Gods” als ze door de stormen werden gehavend.

Ja, die boomen zwijgen, maar wat zegt dat! Daarom kunnen ze nog wel lijden. Zelfs bij de menschen, die praten kunnen, praten . . . kan het lijden zoo diep gaan, dat ze zwijgen moeten. Dan is het wel heel erg. En dan zeggen de menschen wel duidelijk met dat zwijgen hoe erg het is.

Want men kan heel wat zeggen door te zwijgen. Men kan er bepaalde vragen heel duidelijk door beantwoorden.

En wat het leven beheerschen kan, uit zich vaak het best door zwijgen.

Die boomen zwijgen.

Daarom is het hier zoo stil.

Toen ze kreunden door den herfstwind, die ze onbarmhartig schudde, was het ook wel erg. Maar nu is het veel erger.

En het land zwijgt.

Het ligt er stil te rusten of de heele wereld één groot kerkhof is.

En het water zwijgt.

Het is dood.

En 't is of die winternatuur nu maar 't liefst alleen is. Of stemmen, hoorbare stemmen haar zouden hinderen.

Alles zwijgt.

Het is stil.

Alles wacht.

Die hekken kunnen nu gesloten blijven. Er komt niemand.

Er is geen mensch te zien in wijden omtrek. Is het daarom zoo vredig hier?

Toch is het alles eigendom van menschen en we zien aan allerlei, dat hier menschen komen en werken.

Hier wordt geploegd en gezaaid en gepoot en geplant en gewied en hier wordt gemaaid — het hooi wordt gehoopt en afgehaald door wagens met menschen en

hier worden schooven gebonden, die later naar de schuur worden gereden. En hier weiden koeien; 's middags rinkelen de melkimmers. En hier stijgt de leeuwerik op van de wereld in den vroegen morgen, de vogel, die „geen stonde op de aarde langer blijft dan noodig is.” Maar dit alles is lente- en zomer- en herfstleven.

Nu is het winter.

Echt winter.

Niet maar zoo'n kwakkelwinter met zachte regendagen, maar een sneeuw- en ijswinter.

Een winter, waarin het koud is.

Nu is het stil.

Ja — is het wel stil?

Is het niet waar, wat een dichteres eens schreef: De stilte der natuur heeft veel geluiden?

Hebt u de geluiden der stilte weleens gehoord?

Buiten — in een bosch, tusschen de akkers en weiden?

Binnen — in een kamer, waar een klok tikt, die de stilte hoorbaar maakt?

Kent u de stemmen, die daar fluisteren?

De taal, die er wordt gefluisterd?

Want de stilte heeft haar taal.

De zestiende-eeuwsche Italiaansche dichter Tasso, bekend om zijn landspel, dat de natuur prees boven de stad, heeft in zijn vermaard gedicht geschreven, dat de stilte bidden kan.

Bidden zonder woorden.

En zulk bidden kan zoo echt zijn.

Misschien is bidden wel heel echt, als het met weinig woorden toe kan.

Als de nood zóó hoog is, de smart zóó hevig, de ellende zóó diep, dat er geen woorden gevonden worden in de rijkste taal om het alles te uiten. Och dat is niet zoo erg. God hoort zoo'n gebed toch wel. Hij weet het al, eer men Hem bidt. En als Hij maar luistert, dan is het goed. Niet wat een arm menschenkind zegt, niet dat hij wat zegt met gedachtenflarden die zich nauwelijks in woorden laten sluiten is het voornaamste, maar dat Hij hoort. Een zucht misschien, een kreet . . . als het alles maar oprecht is.

Tasso heeft dikwijls behoefte aan de stilte gehad. Hij kende den rijkdom der stilte. Hij genoot van haar buiten, hij zong er van in zijn herdersgedicht. Hij is bang geworden voor de wereldgeluiden. Hij werd bang voor menschen.

Menschengunst bleek ijdel.

Teleurstelling knakte zijn leven, dat in een krankzinnigenhuis zijn dagen eenige jaren moest aftellen, misschien zonder dat dit noodig was geweest. En wat er toen nog restte aan levenstijd was vol triest verdriet. Zoo heeft Tasso onder de moeilijkste omstandigheden zijn eigen woorden leeren verstaan.

De stilte had voor hem haar taal.

Ze kan een veilige haven zijn waar het levensschip mag uitrusten.

Wie het „dagelijksch geklap” moe is, vlucht naar de eenzame plek, waar men alleen is met zichzelf. Om er te luisteren naar de stemmen eener andere wereld. Om er kracht te verzamelen voor het leven, dat nu eenmaal zijn vermoeiingen heeft en dat den heelen mensch vraagt. Voor het leven, dat van alles biedt, doch zelden stilte en rust. Waarin maximum snelheid en maximum felheid overheerschen. Waarin de wilde jacht van den een den ander voortdrijft. Waarin de geluiden elkaar overstemmen.

Waarin het marktgeschreeuw verwacht.

Waarin men zijn eigen stem niet meer verstaat.
De stilte wordt almeer een weldaad voor het leven.
Er is een vriendschap, waarbij de menschen in elkanders gezelschap zwijgen kunnen.
Er is een stilte, die de menschen dichter bij elkander doet leven dan het drukste gesprek zou kunnen doen.
Het is de stilte, die de zielenverwantschap doet beleven.
Het vertrouwen.
Dan wordt de taal gesproken, die de gedachten niet verbergt.
Die ze juist openbaart.
Wie het leed van den ander peilt, heeft geen woorden bij de hand, die in opstapeling den indruk moeten geven, dat men er alles van begrijpt.
Die wordt alleen maar stil en telt zijn woorden niet bij dozijnen uit, maar weegt ze in soberheid af.
Die geeft zijn hart.

„Leer u aan de stilte laven:
waar het leven u geleidt.
Zij is uwe veil'ge haven,
want zij is de groote gave
van de Eeuwigheid.”

Niet in het geblaas van den stormwind en niet in het geloei van het vuur, maar in het suizen der zachte stilte hoorde de profeet de stem van God.

A. L. v. H.

HET LEZEN VAN VERZEN

IV. ONUITGESPROKEN WOORDEN

Wat kan het vreemd zijn als we bij een lieve doode staan. We zouden nog iets willen *zeggen*.....
We zouden nog iets willen *vragen*.....
We hebben de gelegenheid voorbij laten gaan. En nu....., het kán niet meer.....

„O heb toch lief, die God u heeft gegeven,
Zoolang u God met haar vereent.
Het uur zal slaan, het uur zal zeker komen,
Dat ge aan haar groeve weent.....”

Er zijn woorden die *te laat* komen.
Jacqueline v. d. Waals heeft een vers geschreven over woorden die onuitgesproken bleven:

Ik ween om woorden die onuitgesproken bleven.
Woorden van troost en deernis met uw leed.
Van dank voor 't geen gij waart en voor mij deedt.
Van teederheid, die ik verlangde u te geven.
Doch nooit hebt uitgezegd of neergeschreven
Uit schroom voor 't groote woord, die
't Ware woord vermeed.
Ik ween om woorden die onuitgesproken bleven.
Om al wat ik verzweg — en gij niet weet.....

C. REDERT

